

ЗАГАЛЬНІ ПРИНЦИПИ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ

Людмила Пікулицька (Суми, Україна)

Початковий етап навчання, за думкою усіх викладачів та методистів, є найскладнішим та найважливішим періодом, який визначає подальше вивчення іноземної мови. За цей період виникає безліч запитань: «Що вибрати? Як поєднати фонетику, граматику, лексику? Яке повинно бути співвідношення читання, письма, мовлення, слухання? Які методики найефективніші?»

Щоб зрозуміти специфіку навчання, доцільно зупинитися на поясненні самого терміну «початковий етап навчання». В умовах навчання іноземних студентів у ВНЗ України початковим етапом називають рік навчання на підготовчих відділеннях. У методичній літературі та на практиці початковим вважають період 2 – 4 місяці. Задачею цього етапу є правильне використання базових структур, засвоєння граматичних форм, набуття вмінь читання та письма. Якщо ж студенти набули цих вмінь, то ціль досягнута.

На початковому етапі вивчення всі викладачі зіштовхуються з певними труднощами викладання мови.

Перша методична проблема, яка виникає перед викладачем, який починає викладати українську мову як іноземну, - це як можна точніше визначити ціль навчання, розумно розподілити навантаження. Безумовно, усі провідні методисти схиляються до думки про необхідність інтенсивного навчання мови, особливо в період постанови мовленнєвих навичок. Бажано, щоб на цьому етапі була інтенсивною робота на заняттях та вдома, по можливості були проведені індивідуальні заняття та консультації для студентів.

Проблема аспектного або комплексного навчання мови на початковому етапі вирішується наступним шляхом: на сьогодні усі методисти наголошують про необхідність вступного фонетичного курсу, тривалість якого визначається багатьма факторами: ціллю навчання, схожістю фонетичної системи рідної

мови студента з фонетичною системою української мови. Найчастіше це фонетично-розмовний курс, де провідне місце належить фонетиці.

Друга методична проблема – це визначення місця рідної мови чи мови-посередника на заняттях з української мови. Під час семантизації можуть бути використані переклад, зіставлення. Для закріплення отриманих знань використовують неперекладний спосіб. До перекладу слід звертатися лише для швидкого контролювання знань та вмінь. Слід пам'ятати, що дуже важливим є робота студента без використання мови-посередника. Як вважають методисти, викладання мусить бути мовою, яка вивчається. Звичайно, на занятті має місце переклад слів та запис їх студентами, але мовлення студента не повинно бути рідною мовою. Теж стосується й викладача. Він не повинен пояснювати матеріал рідною мовою студента. Навіть під час презентації лексики на початковому етапі викладач звертає увагу на наочні засоби пояснення, поступово навчає студентів умінню визначати значення слова в контексті, ситуації без перекладу. Принцип наочності розглядається не як допоміжний, а як один з основних принципів у навчанні іноземній мові, тому що наочність так само не відділена від навчання іноземній мові, як мова не відділена від реальності. Наочність дуже бажана, дає гарні результати. До неперекладних способів семантизації, зокрема належить такий наочний спосіб, як, наприклад, візуальний.

Третя проблема – це визначення принципів відбору лексики для початкового етапу навчання. Для початкового етапу характерний строгий відбір лексики. На цьому етапі лексика підкоряється фонетиці та враховуються фонетичні труднощі. Рекомендують таку сферу лексики: побут (побутова лексика), газета (суспільно-політична лексика) та спеціальна лексика. Тематичні принципи відбору лексики повинні бути чітко узгоджені. Необхідно враховувати лексичні зв'язки слів – спільнокореневі слова, сполучуваність слів. Слово завжди дається в реченні – знання ізольованих слів також необхідні, але активізація завжди найкраща в реченні. Кожне нове слово одночасно

засвоюється в фонетичному та графічному «образі». Слід не забувати, що для початкового етапу притаманне обмежене використання різних синонімів. Лексика має бути активною під час мовлення.

На початковому етапі навчання неабияку роль відіграє тематичний принцип. Граматика завжди поєднується з лексичною темою. Наприклад, тема «Супермаркет» із знахідним відмінком, «Моя кімната» з місцевим відмінком. Нова тема спочатку повинна засвоюватися усно, а потім вже має бути зорове сприйняття (читання, письмо). Це пояснюється тим, що на цьому етапі процес читання та письма дуже повільний. Усні тренування успішно долають ці перешкоди, тому що вони розвивають слух, слухове сприйняття та пам'ять.

Читання на початковому етапі буде корисним, якщо матеріали нескладні. Повільне читання складного тексту руйнує усне мовлення, сприяє появі неправильних конструкцій. Тож для текстів цього етапу характерна повторюваність слів, конструкцій.

Щодо письма, варто зазначити, тут також є свої принципи. На початковому етапі використовуються підстановчі вправи, складання розповідей, використовуючи запропоновані конструкції.

Практика викладання української мови як іноземної підтверджує і показує необхідність паралельної роботи усного мовлення, читання, письма. Під час такого поєднання студент витрачає менше часу для досягнення певного рівня оволодіння мовою.

Література

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики: Підручник. – К.: Академія, 2004. – 344с.
2. Чеснакова Н.П. Методика преподавания русского языка как иностранного: учеб. пособие / М.П. Чеснакова. – 2 изд., перераб. – М.: МАДИ, 2015. – 132с.